

Asia: VN/13501/2025

Lausuntopyyntö kuntien peruspalvelujen valtionosuuden 75 miljoonan euron vähennyksen kohdistamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lieksan kaupunki haluaa nostaa esiin merkittäviä epäkohtia ehdotettuun valtionosuuksien leikkaukseen liittyen. Valtionosuuksien leikkauksessa kokonaisuudessaan samalla prosentilla ei huomioida kuntien erilaisia palvelutarpeita, resursseja sekä kustannustasoja eikä alueellisia erityispiirteitä. Erityisesti pienet kunnat ovat vaarassa joutua taloudellisiin haasteisiin.

Valtionosuudet eivät ole kunnille vapaata rahaa, vaan ne kohdistuvat lakisääteisten peruspalveluiden rahoittamiseen. Kunnilla on lakisääteinen velvollisuus järjestää palvelut asukkailleen. Pienissä ja rakenteeltaan pirstoutuneissa kunnissa ei ole mahdollista saavuttaa suurten kaupunkien kaltaisia mittakaavaetuja. Lisäksi pitkät etäisyydet ja hajautunut asutus nostavat palveluiden tuottamisen kustannuksia merkittävästi.

Vastaavasti kunnille asetetut vaatimukset palveluiden tuottamisesta ja raportoinnista valtiolle kasvavat jatkuvasti, mikä lisää osaltaan kustannus- ja henkilöstöpainetta.

Tuleva sidosryhmä- ja in-house-yhtiöihin liittyvä säätely hankintalainsäädännössä toteutuessaan lisää erityisesti pienten kuntien hallinnollista ja taloudellista kuormitusta. Kunnat joutuvat järjestämään sidosyksiköiltä aiemmin hankkimansa palvelut itse tai ostamaan ne markkinoilta, mikä luo painetta lisätä hankintaosaamista tai henkilöstöä tukipalveluihin. Tämä kehitys kasvattaa peruspalveluiden kokonaiskustannuksia ja vaikeuttaa entisestään kuntien taloudellista sopeutumista erityisesti pienissä kunnissa.

Vuoden 2025 alussa kunnille siirtyneet työllisyydenhoidon tehtävät on rahoitettu puutteellisesti. Pohjois-Karjalassa tämä rahoitusvaje oli yli 4 miljoonaa euroa jo työllisyysalueen aloittaessa

toimintansa. Lisäksi kuntien rahoitusvastuu työttömyyden kustannuksista on kasvanut. Pohjois-Karjalan kuntien työttömyysluvut ovat koko maan heikoimpia. Nykyinen suhdanne- ja työllisyystilanne aiheuttaa kunnille merkittävät lisäkustannukset.

Valtionosuuksien leikkaukset johtavat väistämättä verojen kiristymiseen tai palveluiden heikentämiseen. Leikkaukset myös kohdentuvat suoraan valtionosuuksien perusteena oleviin kokonaisuuksiin (mm. koulu- ja varhaiskasvatuspalvelut). Tämä kehitys on omiaan lisäämään kuntien välistä eriarvoisuutta ja on ristiriidassa alueellisten tasa-arvon tavoitteiden kanssa.

Lieksan kaupunki esittää, että ehdotettua väliaikaista valtionosuusleikkausta ei toteuteta. Toissijaisesti, jos leikkaus toteutetaan, se tulee kohdistaa siten, ettei se aseta kuntia eriarvoiseen asemaan kuntakoon perusteella ja että vähennyksen laskentaperusteissa otetaan huomioon kuntien taloudellinen kantokyky ja valtionosuuksien vaikutus talouden tasapainoon.

Hyvärinen Marika
Lieksan kaupunki